

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

Temat: „Zasada zaufania w polskim postępowaniu podatkowym – ujęcie modelowe”

Autor rozprawy: mgr Szymon Obuchowski

Promotor rozprawy: prof. dr hab. Jolanta Gliniecka

Przedmiotem pracy jest zasada wzbudzania zaufania w postępowaniu podatkowym wyrażona w przepisie art. 121 § 1 Ordynacji podatkowej. Jej zadaniem jest zaś objaśnienie normatywnej natury zasady poprzez analizę teoretyczną, dotyczącą kluczowego dla niej pojęcia zaufania, a także właściwości, jakimi cechują się zasady prawa jako swoista grupa norm prawa. Wyniki osiągnięte na tym służą do usystematyzowania dotychczasowego dorobku doktryny i orzecznictwa dotyczącego zasady zaufania w postępowaniu podatkowym. To pozwala określić, jakie są jej relacje z pozostałymi zasadami postępowania podatkowego oraz zasadami prawa z innych dziedzin, przede wszystkim z obrębu prawa konstytucyjnego i administracyjnego. Zadanie to zrealizowano poprzez stworzenie schematu teoretycznego, który ukazuje wpływ zasady zaufania i jej znaczenie dla postępowania podatkowego w wymiarze statycznym (treści regulujących je norm) oraz dynamicznym (w praktyce ich stosowania). Z jego pomocą uporządkowano poglądy doktryny i orzecznictwa w postaci szeregu dyrektyw szczegółowych związanych z zasadą zaufania. Schemat pozwolił zarówno na krytyczną analizę ich treści, jak i na omówienie związku, jaki je z zasadą łączy. Ich łączna prezentacja według przyjętego paradygmatu umożliwiła postawienie szeregu wniosków *de lege lata* oraz *de lege ferenda* dotyczących stosowania zasady zaufania oraz kierunków, jakie wyznacza przyszłym pracom ustawodawczym w zakresie postępowania podatkowego.

Metodologia badań składających się na niniejszą pracę wynika z jej celu. W pracy przeprowadzono badania interdyscyplinarne, dążąc do integracji ich wyników. Dociekania obejmują znaczną ilość zagadnień szczegółowych opisywanych w dziedzinach o przedmiotach i metodach badań obcych prawnoznawstwu. Stopień ogólności zjawisk i odpowiadających im pojęć, których poszczególne założenia dotyczą, wyznacza układ pracy. Przyjęto metodę uszeregowania ich od najbardziej ogólnych – a więc od zjawiska zaufania – poprzez wątki bardziej szczegółowe (zasady prawa), aż po zagadnienia szczegółowe związane z funkcjonowaniem zasady zaufania w postępowaniu podatkowym.

Rozprawa składa się w sześciu rozdziałów. Dwa pierwsze zawierają założenia teoretyczne dotyczące „zaufania” oraz „zasad prawa”. Razem wyczerpują część pracy służącą umieszczeniu zasady zaufania na tle szerszych zjawisk, których stanowi przypadek szczególny. Przedmiotem obu są zagadnienia najdalej odbiegające od materii typowo

opracowywanej w nauce prawa podatkowego; poświęcenie im uwagi jest jednak niezbędne dla próby zrozumienia sposobu funkcjonowania zasady zaufania. Dotyczą odpowiednio pojęcia zaufania (rozdział I) oraz pojęcia zasad prawa (rozdział II). Rozdział III pracy zawiera „założenia demarkacyjne” modelu konstruowanego w pracy. Jego treść dotyczy uwarunkowań zewnętrznych w stosunku do zasady zaufania w postępowaniu podatkowym, których kształt i natężenie wpływają na możliwości i sposób jej realizacji w toku jego stosowania. Rozdział IV pracy dotyczy „podstawy normatywnej” zasady zaufania i zawiera omówienie jej genezy a także obecnie obowiązujących przepisów prawa wyznaczających jej treść i pole zastosowania. W rozdziale V pracy zaprezentowano właściwy model będący przedmiotem pracy, poprzez omówienie w pierwszej kolejności mechanizmu jego funkcjonowania, który odzwierciedla sposób, w jaki zasada zaufania wpływa na postępowanie podatkowe, a w dalszej – efektów tego wpływu pod postacią związanych z nią dyrektyw-konsekwencji. Rozdział VI pracy zawiera próbę oceny i prognozy wpływu rozwiązań przewidzianych w projekcie Ordynacji podatkowej przygotowanym przez Komisję Kodyfikacyjną Ogólnego Prawa podatkowego na praktykę związaną z zasadą zaufania. W jego treści nacisk położono przede wszystkim na zmiany dotyczące zasad prawa podatkowego.

Summary:

The subject of the dissertation is the principle of trust in Polish tax proceedings voiced in the article 121 § 1 of the Tax Ordinance Act. Dissertation aims to clarify the normative nature of the principle through theoretical analysis of its key concept of trust, as well as the properties of the principles of law as a specific group of legal norms. The achieved results are then utilized to systematize the theses concerning the principle of trust in tax proceedings formulated to date by the doctrine and jurisprudence. This allowed to determine its relations with other principles of tax proceedings and the principles of law in other areas of Polish law system, with main focus on the constitutional and administrative law. The task was carried out by sketching a theoretical framework that demonstrates the impact of the principle of trust and its significance for tax proceedings in the static (seen as the content of norms regulating them) and dynamic dimension (in their application). With use of the aforementioned framework, the theses of the doctrine and jurisprudence concerning the principle of trust in Polish tax proceedings were arranged in the form of specific directives related to the principle. The framework allowed both a critical analysis of their content and a discussion of the nature of joint between them and the principle of trust in tax proceedings. Presentation of the directives

according to the accepted paradigm enabled to put forward a number of *de lege lata* and *de lege ferenda* propositions regarding the application of the principle of trust and the directions it sets for future legislative works in the field of tax proceedings.

The methodology of the research conducted in the dissertation is a result of the purpose which was set for it. The research carried out were of interdisciplinary nature, and in its course their results were integrated. The inquiries include a considerable number of detailed issues described in disciplines of subjects and methods from outside jurisprudence. The degree of generality of the notion of trust and other concepts which the dissertation concerns determined its shape. At its base lays the method of arranging them from the most general ones (the phenomenon of trust) through more detailed topics (principles of law) to specific issues related to the functioning of the principle of trust in tax proceedings.

The dissertation consists of six chapters. The first two contain theoretical assumptions regarding notions of "trust" and "legal principles". Together they constitute a part of the dissertation which aims to demonstrate the principle of trust in tax law proceedings as a specific case of broader phenomena. Both chapters cover issues which are the furthest detached from the topics typically researched in the jurisprudence. It is however necessary examine them closer in order to understand the way in which the principle of trust operates. Chapters I and II concern the concept of trust (Chapter I) and the concept of principles of law (Chapter II). Chapter III of the dissertation presents the "demarcation conditions" of the model mentioned in its title. It concerns external conditions which affect the possibilities and manner of implementation in the practice of application of the principle of trust in tax proceedings. Chapter IV deals with the "normative basis" of the principle of trust and includes a discussion of its origin as well as the current legal provisions defining its content and field of application. Chapter V presents the model being the subject of the dissertation. First, the mechanism of its functioning was discussed. It reflects the manner in which the principle of trust affects tax proceedings. Rest of the chapter describes the effects of this impact in the form of consequence-directives that stem from the principle. Chapter VI of the paper attempts to evaluate and predict the shape and strength of the impact which solutions provided for in the draft Tax Ordinance Act prepared by the Codification Commission of the General Tax Law will bring onto the tax proceedings practice in relation to the principle of trust. Its content focuses primarily on changes regarding the principles of tax law.